

IJTIMOIIY-IQTISODIY JARAYONLARNI MOLIYAVIY TARTIBGA SOLISH

Qurbonova Shohsanam Tojiddin Qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistri

Annotatsiya: *Zamonaviy iqtisodiy dunyo - aralash iqtisodiyot dunyosidir. Bu qoida o'ziga xos o'zgarmas haqiqat hisoblanadi va uni inkor etish mumkin emas. Dunyoning hiech bir rivojlangan mamlakatida jamiyat ustidan bozoring «mutlaq hukmron» bo'la olmaydi. Shunga qaramasdan, barcha bozor qonunlarining harakati ob'ektiv bo'lib, ulami bekor qilib bo'lmaydi.*

Abstract: *The modern economic world is a mixed economy world. This rule is an immutable truth of its own and cannot be denied. In any developed country of the world, your boss cannot have "absolute control" over society. However, the action of all market laws is objective and therefore cannot be revoked.*

Xuddi shuningdek, bozor institutlari «nomenklatura»sining kengayishi, ular o'rtasidagi aloqalarning murakkablashuvi, yangi tizimlaming (evolyusiya yoki taraqqiyot qonunlariga muvofiq ravishda) shakllanishini ham rad etib bo'lmaydi.

Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga davlatning ta'siri quyidagi maqsadlar uchun zamr:

- hayotiy faoliyatning umumiy sharoitlari va iqtisodiy qaroriarning amalga oshirilish asoslarini, jamiyatning xavfsizligini, mulkka egalik qilish huquqi va shaxsning erkin rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan huquqiy rejim o'rnatish va uni himoya qilish, samarali raqobatni qo'llab-quvatlash va rivojlantirish davlat uchun har doim zamr;

- barqarorlashtiruvchi tadbirlarni amalga oshirish (davlat iqtisodiy o'sishning sur'adarini, inflyasiya va bandlik darajasini tartibga solib turishi, iqtisodiyotning tarmoq va mintaqaviy tuzilmasidagi 105 A.V. Vahobov, T.S. Malikov ilg'or o'zgarishlarni rag'batlantirishi, tashqi iqtisodiy muvozanatni va milliy valyutaning kursini qo'llab-quvvatlashi lozim);

- resurslarning ijtimoiy yo'naltirilgan qayta taqsimlanishini amalga oshirish (davlatjamiyat uchun zarur bo'lgan, lekin xususiy sektor shug'ullanmaydigan ishlab chiqarish tizimini yo'lga qo'yish, ish haqi, pensiyalar, nafaqalarning minimal darajasini kafolatlashi, ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarga yordam berishi, qat'iyilashtirilgan daromadlarning indeksatsiyasini amalga oshirishi zarur). Rivojlangan har qanday davlat yirik mulkka - mamlakat milliy boyligining katta qismiga - ega bo'ladi.

Dastlab, davlat xarajatlari tavsifiga murojaat qilish kerak.

Chunki aynan davlat xarajatlari davlat mo'jiasining ijtimoiy vazifasi nimadan iborat ekanligini aniq ko'rsatadi. Shunga mos ravishda, aynan davlat xarajatlarining tarkibi, tarkibiy tuzilmasi va hajmi moliya tizimi faoliyatining natijalarini o'zida aks ettiradi va bu tizim ijtimoiy takror ish lab chiqarish jarayonida o'z funksiyalarini bajarayaptimi yoki yo'qmi, degan muamrnroni aniqlashga imkon beradi.

Takror ish lab chiqarish jarayonida davlat moliyasining rolini aniqlab olish uchun ularni bir necha belgilar bo'yicha klassifikatsiya qilish mumkin.

Bu mulk, asosan, moddiy buyumlar shaklida (tabiiy boyliklar, binolar, inshootlar, ish lab chiqarish va xizmat ko'rsatish korxonalari, muzeylar, qo'riqxonalar, davolash manbalari, kutubxonalar, oltin zaxiralari va h.k.) mavjud bo'lib, o'zining mo'ljallanganligiga ko'ra ular davlat boshqaruvi va iqtisodiy tartibga solishda joriy ehtiyojlarni «to'lash» uchun ishlatilmasligi kerak.

Ma'lumki, hozirgi va kelajak avlodga mo'ljallangan milliy boyliklar behuda ishlatilmaydi, aksincha, ko'paytirib boriladi.

Shuning uchun ham davlatning (agar, albatta, davlat hududlar, aholi, an'analar va h.k.lar majmuasi sifatida emas, balki boshqaruv organi sifatida qaralsa) haqiqiy boyligi uning markazlashtirilgan pul fondidan, ya'ni davlat moliyasining moddiy asosidan iborat ekanligi ma'lum bo'ladi.

Barcha zamonaviy iqtisodiy makon uchun turli-tuman pul oqimlarining harakati va ularning bir-birlari bilan qo'shilib ketishi, o'z o'lchami bo'yicha turlicha bo'lgan pul fondlarini (shaxsiy, jamoa, kredit, rezerv, valyuta, sug'urta, byudjet, markaziy, mintaqaviy, homiylik va boshqalar) shakllantirish va ulardan foydalanish xosdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Bank tizimi, pul muomalasi, kredit, investitsiya va moliyaviy barqarorlik to'g'risida. -T.: «O'zbekiston», 2015.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 498-sonli «Byudjetdan tashqari pensiyajamg'armasi mablag'larini shakllantirish va xarajat qilish tartibi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash to'g'risida,»gi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi huzurida Respublika yo'l jamg'armasi va «O'zavtoyol» davlat aksionerlik kompaniyasi faoliyatini tashkil etish masalalari to'g'risida,»gi 36-sonli qarori, 2013 yil.